

**Maynooth
University**
National University
of Ireland Maynooth

Έννοιες της «αναπηρίας» και των «εύλογων προσαρμογών» στο ευρωπαϊκό δίκαιο και στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (ΣΗΕΔΑΑ)

Dr. Delia Ferri

Delia.ferri@mu.ie

Maynooth University Department of Law

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΔΙΚΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ

Θεσσαλονίκη, 8-9 Νοεμβρίου 2018

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Εισαγωγή

Ορισμός της Αναπηρίας

Εύλογες Προσαρμογές

Συμπεράσματα

**Maynooth
University**
National University
of Ireland Maynooth

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Εισαγωγή

Η αρχική συμμετοχή της πρώην Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα της αναπηρίας ήταν περιορισμένη σε προγράμματα δράσης με στόχο την ανταλλαγή πληροφοριών και ήπιου δικαίου.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε το Άρθ. 13 ΕΚ (τώρα **Άρθ. 19 ΣΛΕΕ**) που έδωσε τη δυνατότητα στο Συμβούλιο ανάληψης δράσης για **την καταπολέμηση των διακρίσεων**, μεταξύ άλλων, και λόγω **αναπηρίας**.

Το Άρθρο 21 (1) του ΧΘΔ της ΕΕ απαγορεύει τη διάκριση λόγω αναπηρίας. Το Άρθρο 26 του ΧΘΔ της ΕΕ αναγνωρίζει συγκεκριμένα τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Η Οδηγία 2000/78 εφαρμόζει την αρχή ίσης μεταχείρισης στην εργασία και απαγορεύει τη διάκριση για διάφορους λόγους συμπεριλαμβανομένης της αναπηρίας. Περιλαμβάνει την **υποχρέωση παροχής ΕΠ** και διάταξη για **θετικές δράσεις**.

Η ΣΗΕΔΑΑ στην έννομη τάξη της ΕΕ

Η απόφαση για τη σύναψη της ΣΗΕΔΑΑ υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο τον Νοέμβριο του 2009 (Απόφαση του Συμβουλίου 2010/48/ΕΚ).

Η ΣΗΕΑΑ είναι **μικτή συμφωνία**

Η ΣΗΕΔΑΑ στην έννομη τάξη της ΕΕ

Η ΣΗΕΔΑΑ αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του δικαίου της ΕΕ, και σε όρους ιεραρχίας, είναι

- κατώτερη των διατάξεων των Συνθηκών
- αλλά ανώτερη του δευτερογενούς δικαίου της ΕΕ

Το δευτερογενές δίκαιο της ΕΕ πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο συνεπή προς την ΣΗΕΔΑΑ

Η δικαιοδοσία του ΔΕΕ

Το ΔΕΕ έχει τη δικαιοδοσία να ερμηνεύει μικτές συμφωνίες (και άρα και τη ΣΗΕΔΑΑ) σύμφωνα με το Άρθ. 267 ΣΛΕΕ (μεταξύ άλλων Υπόθεση C-53/96, *Hermes*).

- «... Το Δικαστήριο έχει τη δικαιοδοσία να ορίζει τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η ΕΕ και τις υποχρεώσεις που παραμένουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Κρατών Μελών» (Υπόθεση C-240/09 *Lesoochránárske zoskupenie VLK*)

Η δικαιοδοσία του ΔΕΕ

Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται για την εγκυρότητα των μέτρων της ΕΕ σύμφωνα με το Άρθ. 267 ΣΛΕΕ έναντι διεθνούς συμφωνίας. Ωστόσο, η νομιμότητα ενός μέτρου της ΕΕ δύναται να αμφισβητηθεί όταν παραβιάζει διεθνείς συμφωνίες που έχει προσυπογράψει η ΕΕ, μόνον εάν οι διατάξεις των εν λόγω συμφωνιών έχουν άμεσο αποτέλεσμα.

(Έλλειψη) Άμεσου Αποτελέσματος

«... πρέπει να επισημανθεί ότι οι διατάξεις [της ΣΗΕΔΑΑ] δεν είναι, όσον αφορά το περιεχόμενό τους, απαρέγκλιτες διατάξεις και επαρκώς ακριβείς [...], και συνεπώς δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά συνέπεια, η εγκυρότητα της Οδηγίας 2000/78 δεν μπορεί να αξιολογηθεί με βάση τη Σύμβαση των ΗΕ» (Υπόθεση C-363/12, Ζ. έναντι Κυβερνητικής Υπηρεσίας)

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Η ΣΗΕΔΑΑ ως δίκαιο της ΕΕ ...

«...Η αρχή της ισότητας, που εγγυάται το αρθ. 3 του Συντάγματος, η οποία αναγνωρίζεται περαιτέρω, αναφορικά με τα άτομα με αναπηρία, στην προαναφερθείσα Σύμβαση των ΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, την οποία έχει προσυπογράψει και η Ευρωπαϊκή Ένωση..., και κατά συνέπεια δεσμεύει το Ιταλικό νομικό σύστημα με συγκεκριμένα στοιχεία του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που περιορίζονται στους τομείς αρμοδιότητας της ίδιας της Ένωσης, ενώ αποτελεί διεθνή υποχρέωση εκτός αυτού του πλαισίου, σύμφωνα με το αρθ. 117, πρώτη παράγραφος...», (Ιταλικό Συνταγματικό Δικαστήριο Απόφαση 236/2012) <http://www.giurcost.org/decisioni/2012/0236s-12.html>)

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Ορισμός της Αναπηρίας

Από το ιατρικό πρότυπο στο κοινωνικό πρότυπο

Άρθρο1(2) ΣΗΕΔΑΑ

Στα άτομα με αναπηρία **περιλαμβάνονται** όσα πάσχουν από μακροχρόνιες σωματικές, διανοητικές, ψυχικές ή αισθητηριακές παθήσεις οι οποίες, σε συνδυασμό με διάφορα εμπόδια μπορεί να παρακωλύουν την πλήρη και ουσιαστική συμμετοχή των ατόμων αυτών στην κοινωνία επί ίσοις όροις με τους άλλους.

(Μη ορισμός)

Κοινωνικό πρότυπο

S.C. έναντι Βραζιλίας – Ανακοίνωση No. 10/2013

- «...Η Επιτροπή θεωρεί ότι η **διαφορά μεταξύ ασθένειας και αναπηρίας είναι διαφορά μεγέθους και όχι διαφορά είδους**. Ένα πρόβλημα υγείας που αρχικά θεωρήθηκε ασθένεια μπορεί να εξελιχθεί σε πάθηση στα πλαίσια της αναπηρίας λόγω της διάρκειας ή της χρονίζουσας κατάστασής της. Ένα πρότυπο αναπηρίας που **βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα** απαιτεί να λαμβάνεται υπόψη η **ποικιλομορφία** των ατόμων με αναπηρία (προοίμιο, παρ. (i)) καθώς και η **αλληλεπίδραση** μεταξύ των ατόμων με μειωμένες ικανότητες και τα **εμπόδια λόγω συμπεριφοράς και περιβάλλοντος** (προοίμιο, παρ. (e)).»

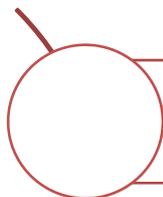

Maynooth University
National University
of Ireland Maynooth

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Ορισμός της Αναπηρίας στο Δίκαιο της ΕΕ

Η νομοθεσία της ΕΕ, σήμερα δεν συμπεριλαμβάνει ορισμό της αναπηρίας. Στη νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων, ήτοι στην 2014 GBER περιλαμβάνεται ορισμός «των εργαζομένων με αναπηρία».

Όσον αφορά την καταπολέμηση των διακρίσεων, η απουσία ενός ορισμού για την αναπηρία ως λόγος διάκρισης έχει αποδειχθεί προβληματική καθώς η ύπαρξη ενός ενιαίου ορισμού είναι εξέχουσας σπουδαιότητας για τον καθορισμό του πραγματικού προσωπικού (*ratione personae*) πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας 2000/78/EC

Maynooth University
National University
of Ireland Maynooth

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Υπόθεση C-13/05, *Sonia Chacón Navas* εναντίον *Eurest Colectividades*

«Η έννοια της «αναπηρίας» δεν ορίζεται μόνο στην Οδηγία 2000/78. Ούτε αναφέρεται η οδηγία στους νόμους των Κρατών Μελών για τον ορισμό της εν λόγω έννοιας.

Όπως προκύπτει από την ανάγκη **ενιαίας εφαρμογής του δικαίου της Κοινότητας** και της αρχής ισότητας πρέπει να δοθεί αυτόνομη και ομοιόμορφη ερμηνεία σε όλη την Κοινότητα στους όρους της διάταξης του Κοινοτικού δικαίου που δεν κάνουν ρητή αναφορά στο δίκαιο των Κρατών Μελών για να ορισθεί η σημασία της και το πεδίο εφαρμογής της, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο της διάταξης και το σκοπό που επιδιώκεται από την οικεία νομοθεσία»

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Υπόθεση C-13/05, *Sonia Chacón Navas* εναντίον *Eurest Colectividades*

«...η έννοια της αναπηρίας πρέπει να θεωρηθεί ότι αναφέρεται σε ένα **περιορισμό** που προκύπτει από σωματική, νοητική και ψυχολογική πάθηση και παρακωλύει την συμμετοχή του ατόμων αυτών στην επαγγελματική ζωή.»

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

C-335/11 and C-337/11, HK Danmark: Αλλαγή αντίληψης

H Ring and Werge
αδιαμφισβήτητα
σηματοδοτεί αλλαγή
αντίληψης στη νομολογία
του Δικαστηρίου. Στην εν
λόγω υπόθεση, η έννοια της
ΕΕ για την αναπηρία ρητά
εναρμονίσθηκε με αυτήν της
Σύμβασης των ΗΕ (Παρ. 88,
Υπόθεση C-363/12 Z)

Maynooth
University
National University
of Ireland Maynooth

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

C-335/11 and C-337/11, HK Danmark: Αλλαγή αντίληψης

«...η έννοια της «αναπηρίας» πρέπει να θεωρηθεί ότι αναφέρεται σε περιορισμό που προκύπτει ιδίως από σωματικές, ψυχικές ή αισθητηριακές παθήσεις οι οποίες, σε συνδυασμό με διάφορα εμπόδια μπορεί να παρακωλύουν την πλήρη και ουσιαστική συμμετοχή των ατόμων αυτών στην επαγγελματική ζωή επί ίσοις όροις με τους άλλους.

... η Οδηγία 2000/78 δεν φαίνεται ότι προτίθεται να καλύψει μόνο τις συγγενείς αναπηρίες ή όσες προέκυψαν από ατυχήματα, αποκλείοντας όσες προκλήθηκαν από ασθένεια. να ορίσει το πεδίο εφαρμογής της σε συνάρτηση με την προέλευση της αναπηρίας. **Το να ορίσουμε το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας σε συνάρτηση με την προέλευση της αναπηρίας θα αντέβαινε στον ίδιο το στόχο της οδηγίας, που είναι η εφαρμογή ίσης μεταχείρισης.»**

Maynooth
University
National University
of Ireland Maynooth

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Συνεπής ερμηνεία

Υπόθεση C-312/11, Επιτροπή εναντίον Ιταλίας

Υπόθεση C-363/12, Ζ. εναντίον Κυβερνητικής Υπηρεσίας

Υπόθεση C-354/13, *Kaltoft*

Υπόθεση C-395/15, *Daouidi* εναντίον *Bootes*

Υπόθεση C-406/15, *Milkova*

Υπόθεση C-270/16, *Ruiz Conejero*

Υπόθεση C-363/12, Ζ. εναντίον Κυβερνητικής Υπηρεσίας

«ενώ η Σύμβαση των ΗΕ αναφέρεται γενικά στη συμμετοχή στην κοινωνία, ο ορισμός του Δικαστηρίου καλύπτει μόνο τη συμμετοχή στην επαγγελματική ζωή»

Υπόθεση C-354/13, Kaltoft

- Ο Κος Karsten Kaltoft εργαζόταν για 15 χρόνια στο Δήμου του Billund (Δανία) ως υπεύθυνος για την ανατροφή των παιδιών
- Κατά τη διάρκεια της απασχόλησης του, ως αποτέλεσμα της αναγνωρισμένης παχυσαρκίας του, ο Kaltoft έλαβε οικονομική βοήθεια για να πληρώνει το γυμναστήριο του.
- Ο Κος Kaltoft απολύθηκε το Νοέμβριο του 2010, και αποφάσισε να ασκήσει προσφυγή για παράνομη διάκριση. Ισχυρίζεται ότι απολύθηκε λόγω της παχυσαρκίας του.

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Υπόθεση C-354/13, Kaltoft

Μπορεί η διάκριση λόγω παχυσαρκίας να συμπεριληφθεί στο πεδίο εφαρμογής της έννοιας της διάκρισης λόγω αναπηρίας σύμφωνα με την Οδηγία 2000/78/ΕΚ;

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Υπόθεση C-354/13, Kaltoft

«...Πρέπει να σημειωθεί ότι η παχυσαρκία από μόνη της δεν αποτελεί «αναπηρία» σύμφωνα με το πνεύμα της Οδηγίας 2000/78... Ωστόσο, στην περίπτωση που, υπό δεδομένες συνθήκες, η παχυσαρκία αυτού του εργαζομένου εμπεριέχει ένα περιορισμό που προκύπτει ιδίως από σωματικές, ψυχικές ή αισθητηριακές παθήσεις οι οποίες, σε συνδυασμό με διάφορα εμπόδια μπορεί να παρακωλύουν την πλήρη και ουσιαστική συμμετοχή των ατόμων αυτών στην επαγγελματική ζωή επί ίσοις όροις με τους άλλους και ο περιορισμός είναι μακροχρόνιος, τότε η παχυσαρκία μπορεί να καλυφθεί από την έννοια «**αναπηρία**» κατά την έννοια της Οδηγίας 2000/78»

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Υπόθεση C-270/16, Ruiz Conejero

«... στην περίπτωση που, υπό δεδομένες συνθήκες, η παχυσαρκία αυτού του εργαζομένου εμπεριέχει περιορισμό ικανότητας όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο της απόφασης αυτή, τότε αυτή η κατάσταση καλύπτεται από την έννοια «**αναπηρία**» κατά την έννοια της Οδηγίας 2000/78.»

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

C 395/15, Mohamed Daouidi

- Το ΔΕΕ εξέτασε περαιτέρω την έννοια της αναπηρίας και συζήτησε την αξιολόγηση τέτοιου «μακροπρόθεσμου περιορισμού»

C 395/15, Mohamed Daouidi

- Το αιτούν δικαστήριο, κατ' ουσία, ρωτά εάν η Οδηγία 2000/78 πρέπει να ερμηνευθεί ότι σημαίνει πως ένα άτομο που είναι **προσωρινά ανίκανο προς εργασία**, όπως ορίζεται στο εθνικό δίκαιο, **επ' αόριστον** λόγω ατυχήματος στην εργασία υπονοεί, από μόνο του, ότι ο περιορισμός της ικανότητας του εν λόγω ατόμου μπορεί να ορισθεί ως «**μακροπρόθεσμος**», κατά την έννοια της «αναπηρίας» βάσει της οδηγίας.

C 395/15, Mohamed Daouidi

«...τα αποδεικτικά στοιχεία που καθιστούν δυνατή τη διαπίστωση ότι ο περιορισμός είναι μακροπρόθεσμος συμπεριλαμβάνουν το γεγονός ότι, τη στιγμή της εικαζόμενης πράξης διάκρισης, η ανικανότητα του ενδιαφερόμενου ατόμου **δεν έχει σαφώς καθορισμένη πρόγνωση όσον αφορά τη βραχυπρόθεσμη πρόοδο** ή το γεγονός ότι η εν λόγω ανικανότητα ενδέχεται να παραταθεί σημαντικά πριν αναρρώσει το άτομο· στο πλαίσιο της επαλήθευσης της μακροχρόνιας φύσης, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να βασίσει την απόφασή του σε όλα τα αντικειμενικά αποδεικτικά στοιχεία που διαθέτει, ιδίως έγγραφα και πιστοποιητικά σχετικά με την κατάσταση του ατόμου, που καθορίστηκε με βάση την τρέχουσα **ιατρική και επιστημονική γνώση** και τρέχοντα δεδομένα»

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Εύλογες Προσαρμογές

Άρθρο 2 ΣΗΕΔΑΑ

«Ο όρος «Εύλογες προσαρμογές» σημαίνει *απαραίτητη και κατάλληλη* τροποποίηση και προσαρμογές *χωρίς να επιφέρουν υπερβολικές ή περιττές επιβαρύνσεις*, εάν κριθούν σκόπιμες σε ιδιαίτερες περιπτώσεις, προκειμένου να διασφαλισθεί στα άτομα με αναπηρία η απόλαυση ή άσκηση όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών επί ίσοις όροις με τους άλλους»

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Εύλογες Προσαρμογές στην ΣΗΕΔΑΑ

Καθήκον προσανατολισμένο
στο άτομο

Ex nunc καθήκον

Είναι σχετικές με όλα τα
ουσιαστικά δικαιώματα

Αποτελεσματικότητα
των τροποποιήσεων ή
προσαρμογών στην
απομάκρυνση του
μειονεκτήματος

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Εύλογες Προσαρμογές στην ΣΗΕΔΑΑ

Στην *Jungelin* εναντίον
Σουηδίας (Ανακοίνωση
No. 5/2011), τα Κράτη
Μέλη διαθέτουν
διακριτική ευχέρεια
στη διαμόρφωση των
εύλογων προσαρμογών

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Άρθρο 5 της Οδηγίας 2000/78

«Προκειμένου να κατοχυρώνεται η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, παρέχονται εύλογες προσαρμογές. Αυτό σημαίνει ότι οι εργοδότες λαμβάνουν τα **κατάλληλα μέτρα**, εάν κριθούν σκόπιμα σε **ιδιαίτερες περιπτώσεις**, που παρέχουν τη δυνατότητα στο πρόσωπο με αναπηρία να έχει πρόσβαση, να συμμετέχει ή να προωθείται στην απασχόληση ή να εκπαιδεύεται, εκτός εάν τα μέτρα αυτά αποτελούν **υπερβολική επιβάρυνση** για τον εργοδότη.

Η επιβάρυνση δεν είναι δυσανάλογη όταν αντισταθμίζεται επαρκώς με μέτρα που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της πολιτικής για την αναπηρία στο οικείο κράτος μέλος.»

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Εύλογες Προσαρμογές

«...το σκεπτικό της επιταγής των **εύλογων προσαρμογών** είναι η **επίτευξη ισορροπίας** μεταξύ των αναγκών των ατόμων με αναπηρία και των αναγκών του εργοδότη» (Γνωμοδότηση AG Whal, Z εναντίον Κυβερνητικής Υπηρεσίας, παρ. 105)

Εύλογες Προσαρμογές

**Τεχνικές
λύσεις**

**Οργανωτικές
ρυθμίσεις**

Ευρεία Έννοια των Εύλογων Προσαρμογών

- ❖ Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι
- ❖ Πρέπει να δοθεί **ευρεία έννοια** στην έκφραση «εύλογες προσαρμογές», λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το Άρθρο 2 της ΣΗΕΔΑΑ
 - ❖ Οι εύλογες προσαρμογές συμπεριλαμβάνουν οργανωτικά μέτρα, και ο όρος «ρυθμός» του χρόνου εργασίας πρέπει να νοηθεί ότι συμπεριλαμβάνει μείωση των ωρών εργασίας

Πεδίο Εφαρμογής *Ratione Temporis*

«Είναι σαφές ότι **αυτή η υποχρέωση ενεργοποιείται όταν ο εργαζόμενος έχει ενημερώσει τον εργοδότη του για την αναπηρία του και το μέγεθός της, και για όλες τις σχετικές περιστάσεις που την αφορούν**. Εφόσον δεν υπάρχουν υπερβολικές επιβαρύνσεις για τον εργοδότη, εκείνος είναι σε θέση να πάρει ενεργά μέτρα για να βοηθήσει τον εργαζόμενο και να παρέχει εύλογες προσαρμογές. Δυνάμει αυτών των μέτρων, ο εργαζόμενος θα ενσωματωθεί στο εργατικό δυναμικό» (Γνωμοδότηση AG Sharpston, Υπόθεση C-270/16 *Ruiz Conejero*, para 37)

Διάλογος με τον Εργοδότη

«Ωστόσο ακόμη και όταν η **αναπηρία είναι πρόδηλη**, αυτό δεν σημαίνει ότι ο εργοδότης γνωρίζει σε κάθε περίπτωση τα κατάλληλα μέτρα... που ενδέχεται να απαιτούνται προκειμένου να παράσχει τις εύλογες προσαρμογές για τον εργαζόμενο. **Ο εργοδότης ενδέχεται να ζητήσει από τον εργαζόμενο να του παρέχει περαιτέρω λεπτομέρειες**, που θα επιτρέψουν την παροχή βοήθειας και υποστήριξης όπου είναι δυνατόν. Εάν ο εργαζόμενος αρνηθεί να παράσχει τα στοιχεία αυτά ή είναι απρόθυμος να τα κοινοποιήσει, δεν μπορεί να υποχρεωθεί να το κάνει. ... Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο εργοδότης θα περιοριστεί στο να πάρει τα προφανή μέτρα. Το αποτέλεσμα αυτής της δράσης ενδέχεται να πετύχει ή να μην πετύχει το αποτέλεσμα της ενσωμάτωσης του εργαζομένου στο εργατικό δυναμικό. Ο εργοδότης, ωστόσο, δεν έχει υποχρέωση να προχωρήσει περαιτέρω.» (Γνωμοδότηση AG Sharpston, Υπόθεση C-270/16 *Ruiz Conejero*, παρ. 37)

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Υπερβολικές Επιβαρύνσεις

(21) Προκειμένου να καθορισθεί εάν τα εν λόγω μέτρα προκαλούν υπερβολικές επιβαρύνσεις, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ιδίως τα οικονομικά και άλλα κόστη που εμπεριέχονται, το μέγεθος και οι οικονομικοί πόροι του οργανισμού ή της επιχείρησης και η δυνατότητα δημόσιας χρηματοδότησης ή άλλης βοήθειας.

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Συμπεράσματα

Διάλογος με τα Δικαστήρια

Η υπόθεση *Ring and Werge* άνοιξε το κουτί της Πανδώρας. Από τότε ανέκυψαν μια σειρά προδικαστικών αποφάσεων από εθνικούς δικαστές σχετικά με το νόημα της αναπηρίας, και πιθανότατα η απόφαση για την *Daouidi* δεν θα είναι η τελευταία.

Παραπομπή
στην ΣΗΕΔΑΑ

Ασάφειες

Επιλεγμένες Πηγές

- Bell M., "Sickness Absence and the Court of Justice: Examining the Role of Fundamental Rights in EU Employment Law" (2015) *ELJ*, 641-656
- Briderick A. and Ferri D., *International and European Disability Law* (CUP, 2019 forthcoming)
- Favalli S. and Ferri D., "Tracing the Boundaries between Disability and Sickness in the European Union Non-Discrimination Law: Squaring the Circle?", *Eur J Health Law* (2016)
- Favalli S. and Ferri D., "Defining Disability in the EU Non-Discrimination Legislation: Judicial Activism and Legislative Restraints", *22 EPL* (2016) 5-35
- Ferri D. and Lawson A., *Reasonable Accommodation for Disabled People in Employment: A Legal Analysis of the Situation in EU Member States, Iceland, Liechtenstein and Norway*, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016)
- Ferri D., *Daouidi v Bootes Plus SL and the Concept of 'Disability' in EU Anti-Discrimination Law*, *ELLJ* (2018 forthcoming)

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

- Lourenço L. and Pohjankoski P., 'Breaking Down Barriers? The Judicial Interpretation of "Disability" and "Reasonable Accommodation" in EU Anti-Discrimination Law', in Belavusau U. and Henrard K., *About EU Anti-Discrimination Law beyond Gender* (Oxford-Portland: Hart Publishing, 2018), pp. 321-337
- O'Brien C., "Union Citizenship and Disability: Restricted Access to Equality Rights and the Attitudinal Model of Disability" in Kochenov, *EU Citizenship and Federalism* (Cambridge, 2017), 509-539
- O'Brien C., 'Driving Down Disability Equality? Case C-356/12 Wolfgang Glatzel v. Freistaat Bayern, Judgment of 2 May 2014' (2014) *21(4) Maastricht Journal of European and Comparative Law* 723-738.
- Waddington L., 'Equal to the Task? Re-Examining EU Equality Law in Light of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities' in Waddington L., Quinn G. and Flynn E. (eds.), *European Yearbook of Disability Law* (Antwerp-Portland: Intersentia, 2013), vol. 4, pp. 169-200.
- Waddington L. & Lawson A., "The unfinished story of EU disability non-discrimination law" in Bogg, Costello, & Davies (Eds), *Research Handbook on EU Labour Law*. (2016) 474-491

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή
σας!

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.